

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINIO PATENTŲ BIURO
TEISĖS IR TARPTAUTINIŲ REIKALŲ SKYRIAUS VEDĖJA**

L. e. direktoriaus pareigas L. Mickienei

**IŠVADA
DĖL KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS
VALSTYBINIAME PATENTŲ BIURE**

2021-10- Nr. 5R-
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalyje nurodytais kriterijais, Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1601 „Dėl korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos patvirtinimo“, ir Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 2-170 „Dėl valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijų patvirtinimo“ bei vykdydama savo pareigybės aprašyme nustatytą funkciją vykdyti korupcijos prevenciją ir kontrolę VPB teisės aktų nustatyta tvarka, teikiu išvadą dėl Korupcijos pasireiškimo tikimybės Valstybiniame patentų biure (VPB).

Pagrindinė VPB veikla ir jos reglamentavimas vertinamuoju laikotarpiu iš esmės nepasikeitė, todėl korupcijos pasireiškimo tikimybės vertinimas iš esmės atitinka 2020 m. atlikto vertinimo rezultatus. Vertinant VPB veiklos sritis pagal nustatytus kriterijus ir siekiant nustatyti tas sritis, kuriose egzistuoja didžiausia korupcijos rizika, nustatyta, kad VPB per vertinamąjį laikotarpį nebuvo užfiksuota korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų, taip pat Specialiųjų tyrimų tarnyba neatliko korupcijos rizikos VPB analizės.

Nagrinėjamuoju laikotarpiu taip pat nebuvo atlikta įstatymų ar kitų teisės aktų pakeitimų, dėl kurių būtų pasikeitęs VPB veiklos reguliavimas.

Įvertinus VPB veiklos sritis, rengiant šią išvadą buvo išanalizuota VPB veiklos sritis – **ginčų sprendimas VPB Apeliaciniame skyriuje.**

Šioje srityje, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 4 dalyje nurodytus kriterijus, priimami sprendimai, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo (5 p.). Ši veiklos sritis anksčiau atliekant korupcijos pasireiškimo tikimybės vertinimą atskirai išsamiai analizuota nebuvo (analizuota visa VPB specialioji veikla). Trūkumų nustatyta nebuvo.

Apeliacinio skyriaus veiklos įstatyminis pagrindas

Apeliacinis skyrius yra Valstybinio patentų biuro struktūrinis padalinys, kuris pagal kompetenciją atlieka ikiteisminį ginčų dėl pramoninės nuosavybės objektų registravimo nagrinėjimą.

Apeliacinis skyrius, kaip specifinis institutas, yra įtvirtintas Lietuvos Respublikos įstatimuose, reglamentuojančiuose pramoninės nuosavybės objektų registravimą ir apsaugą (Lietuvos Respublikos patentų įstatyme, Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatyme, Lietuvos Respublikos dizaino įstatyme, Lietuvos Respublikos puslaidininkinių gaminių topografijų teisinės apsaugos įstatyme). Lietuvos Respublikos puslaidininkinių gaminių topografijų teisinės apsaugos įstatymo nuostatos šioje išvadoje nebus detalios analizuojamos, kaip ir kiti šios srities teisės aktai, nes *de facto* ši pramoninės nuosavybės objektas nėra registruojamas (t.y., nėra registruoto nė vieno objekto).

Konkrečios įstatymų nuostatos, kuriose apibrėžta VPB Apeliacinio skyriaus kompetencija – Lietuvos Respublikos patentų įstatymo 51 str. 1 punktas; Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymo 45, 56, 58 ir 61 straipsniai; Lietuvos Respublikos dizaino įstatymo 20, 23, 24 straipsniai.

Detaliai Apeliacinio skyriaus vykdomo ginčų nagrinėjimo procedūros apibrėžtos Apeliacijų ir protestų nagrinėjimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos valstybinio patentų biuro direktoriaus 2005 m. gruodžio 1 d. įsakymu Nr. 3R-132 „Dėl Apeliacijų ir protestų nagrinėjimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Apeliacijų ir protestų nagrinėjimo taisyklės) ir Apeliacijų, protestų ir prašymų dėl ženklo registracijos pripažinimo negaliojančia ar jos panaikinimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos valstybinio patentų biuro direktoriaus 2019 m. kovo 22 d. Nr. įsakymu 3R-18 „Dėl Apeliacijų, protestų ir prašymų dėl ženklo registracijos pripažinimo negaliojančia ar jos panaikinimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Apeliacijų, protestų ir prašymų dėl ženklo registracijos pripažinimo negaliojančia nagrinėjimo

taisyklės). Šie skirtingi teisės aktai egzistuoja dėl to, kad nuo 2019 m. sausio 1 d. įsigaliojo nauja Prekių ženklų įstatymo redakcija, kuria buvo įgyvendinta Europos Sąjungos prekių ženklų reforma, taip pat atsirado naujas administracinis prekių ženklų registracijos panaikinimo ir pripažinimo negaliojančia nagrinėjimo procesas. Apeliacijų ir protestų nagrinėjimo taisyklės netaikomos nagrinėti apeliacijoms ir protestams, paduotiems pagal naują Prekių ženklų įstatymo redakciją.

Principai, kuriais vadovaujantis Apeliacinis skyrius nagrinėja ginčus, įtvirtinti Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymo 45 str. 3 dalyje (nepriklausomumo ir nešališkumo, kolegialumo, viešumo, teisėtumo ir teisingumo, protingumo, šalių procesinio lygiateisiškumo, rungimosi, proceso koncentracijos ir ekonomiškumo principai). Kitų pramoninės nuosavybės objektų atžvilgiu šie principai įtvirtinti Apeliacijų ir protestų nagrinėjimo taisyklių 3 punkte.

Pažymėtina, kad skiriasi skirtinguose įstatymuose pateikto reglamentavimo detalumas. Prekių ženklų įstatyme Apeliacinio skyriaus veikla ir procedūros aptarti detaliosiai, nustatant nagrinėjimo formą, išvardijant galimus priimti sprendimus, ginčo šalių teises ir pareigas. Dizaino įstatyme šis reglamentavimas šiek tiek mažiau detalus (pvz., nėra nustatytos šalių teisės ir pareigos). Tuo tarpu Patentų įstatyme apskritai nėra jokių su Apeliacinio skyriaus procedūromis susijusių nuostatų nustatyta, nurodant, kad ginčai Apeliaciniame skyriuje nagrinėjami Valstybinio patentų biuro nustatyta tvarka.

Atkreiptinas dėmesys, kad Valstybinis patentų biuras 2020 m. pateikė Teisingumo ministerijai pasiūlymus dėl Patentų ir Dizaino įstatymų pakeitimų, kuriuose Apeliacinio skyriaus veiklą reglamentuojančias nuostatas siūloma suvienodinti su Prekių ženklų įstatymo reguliavimu. Priėmus šiuos pakeitimus, bus galima suvienodinti ir poįstatymines procedūrinės ginčų nagrinėjimo taisykles.

Sprendimų priėmimas Apeliaciniame skyriuje

Apeliacijų ir protestų nagrinėjimo taisyklėse bei Apeliacijų, protestų ir prašymų dėl ženklo registracijos pripažinimo negaliojančia nagrinėjimo taisyklėse detaliosi reglamentuota, kokia forma ir terminais turi būti paduodami pareiškėjų dokumentai ir įrodymai, kokie formalieji reikalavimai jiems taikomi, kokiais atvejais atsisakoma šiuos dokumentus priimti. Taip pat detaliosi reglamentuotos pasirengimo nagrinėjimui Apeliaciniame skyriuje procedūros, šalių dalyvavimas ir prašymų teikimas, proceso sustabdymas ir nutraukimas, posėdžio tvarka.

Vadovaujantis Apeliacijų ir protestų nagrinėjimo taisyklių 104 punktu, „[s]prendimą priima Apeliacinio skyriaus vedėjas, įvertinęs pateiktus įrodymus, šalių paaiškinimus bei

atsižvelgdamas į apeliacijos ar protesto nagrinėjime dalyvavusių VPB specialistų ir/arba ekspertų pareikštą nuomonę“. Pagal šių taisyklių 90 punktą, “[a]peliacijos ar protesto nagrinėjime dalyvauja Apeliacinio skyriaus vedėjas, turintis aukštąjį teisinį universitetinį išsilavinimą, ir du VPB ekspertai, nedalyvavę atliekant patento paraiškos, paraiškos papildomos apsaugos liudijimui gauti, paraiškos topografijai įregistruoti, dizaino, prekių ženklo ekspertizę. Atsižvelgiant į nagrinėjamos apeliacijos ar protesto pobūdį, sudėtingumą ar svarbą, specifines aplinkybes, Apeliacinio skyriaus vedėjas vietoj ekspertų turi teisę kviešti dalyvauti apeliacijos ar protesto nagrinėjime aukštąjį teisinį universitetinį išsilavinimą turintį VPB specialistą (-us)“. Pagal šių taisyklių 106 punktą, „Apeliacinio skyriaus sprendimas pasirašomas Apeliacinio skyriaus vedėjo ir tvirtinamas Apeliacinio skyriaus antspaudu. VPB specialistai ir/arba ekspertai, dalyvavę apeliacijos ar protesto nagrinėjime, vizuoja Apeliacinio skyriaus sprendimą, nurodydami sutinka ar ne su priimtu sprendimu. VPB specialistai ir/arba ekspertai, nesutinkantys su sprendimu, gali išdėstyti raštu atskirtąją nuomonę“.

Vadovaujantis Apeliacijų, protestų ir prašymų dėl ženklo registracijos pripažinimo negaliojančia nagrinėjimo taisyklių 88 punktu, „Kolegija išsprendžia ginčą iš esmės priimdama sprendimą, kuris skelbiamas Apeliacinio skyriaus vardu. Priimdama sprendimą pagal savo vidinį įsitikinimą, pagrįstą visapusišku ir objektyviu aplinkybių išnagrinėjimu, Kolegija vertina ginčo šalių pateiktus argumentus, motyvus, pastabas, paaiškinimus, įrodymus, atsižvelgia į Apeliacinio skyriaus praktiką, teismų praktiką, Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnybos praktikos derinimo prekių ženklų srityje programos bendruosius pranešimus, kitą teisingam ginčo sprendimui svarbią informaciją“. Kolegijos sudarymą reglamentuoja šių taisyklių 72-74 punktai, kuriuose nustatyta, kad ginčą nagrinėja ir sprendimą dėl ginčo esmės priima Apeliacinio skyriaus vedėjo sudaryta kolegija (išskyrus apeliacijas pagal Įstatymo 45 straipsnio 7 dalį (t.y., procedūrinės apeliacijas, nesusijusias su ženklo neregistravimo pagrindais), kurias gali nagrinėti ir sprendimą priimti Apeliacinio skyriaus vedėjas arba jo pavedimu vienas iš Apeliacinio skyriaus valstybės tarnautojų). Kolegiją sudaro kolegijos pirmininkas ir du VPB ženklų ekspertai (toliau – Kolegijos nariai). Kolegijos pirmininkas yra Apeliacinio skyriaus vedėjas arba kitas jo paskirtas Apeliacinio skyriaus valstybės tarnautojas. Kolegijos pirmininkas yra atsakingas už ginčo esmės pristatymą Kolegijai ir, išnagrinėjus ginčą, sprendimo projekto parengimą. Nagrinėjant apeliaciją arba negaliojimo prašymą Kolegijos nariu negali būti VPB ekspertas, dalyvavęs atliekant ginčijamo ženklo ekspertizę. Atsižvelgiant į nagrinėjamo ginčo pobūdį, sudėtingumą ar svarbą, specifines aplinkybes, vietoj VPB ekspertų ginčo nagrinėjime Kolegijos nariais gali būti skiriami kiti VPB valstybės tarnautojai. Pagal šių taisyklių 90 punktą,

„Apeliacinio skyriaus sprendimą pasirašo Kolegijos nariai arba vienasmeniškai sprendimą priėmęs Apeliacinio skyriaus vedėjas ar kitas valstybės tarnautojas“.

Taigi išanalizavus minėtų taisyklių reglamentavimą matyti, kad jis iš esmės yra analogiškas: t. y., Apeliacinio skyriaus sprendimai priimami kolegialiai (išskyrus išimtis dėl sprendimų, nesusijusių su VPB eksperto priimtais sprendimais dėl pramoninės nuosavybės objektų įregistravimo); taisyklėmis užtikrinamas sprendimų nešališkumas (t. y., jų priėmimo negali dalyvauti skundžiamą sprendimą priėmęs asmenys,); užtikrinamas tam tikrą kompetenciją turinčių specialistų dalyvavimas priimant sprendimą (t. y., esant poreikiui gali būti įtraukiami ne tik ekspertai, bet ir kiti VPB tarnautojai). Kadangi minėtų taisyklių reglamentavimas skiriasi, pažymėtina, kad, nors Apeliacijų, protestų ir prašymų dėl ženklo registracijos pripažinimo negaliojančia nagrinėjimo taisyklėse reglamentuojami ginčą nagrinėjančių asmenų nušalinimo ir nusišalinimo pagrindai ir tvarka, atitinkamų nuostatų nėra *expressis verbis* įtvirtinta Apeliacijų ir protestų nagrinėjimo taisyklėse. Kaip matyti, VPB administracija nedalyvauja jokiuose su Apeliacinio skyriaus sprendimais susijusiuose veiksmuose, taip užtikrinant Apeliacinio skyriaus nepriklausomumą priimant sprendimus.

Sprendimų apskundimas ir kokybė (pagrįstumas)

VPB Apeliacinio skyriaus sprendimai gali būti skundžiami Vilniaus apygardos teismui (Patentų įstatymo 51 str. 2 punktas, Prekių ženklų įstatymo 69 str. 1 punktas, Dizaino įstatymo 46 str. 2 punktas).

VPB Apeliacinis skyrius, ikiteismine tvarka nagrinėjantis ginčus dėl teisių į pramoninės nuosavybės objektus registravimo, 2020 m. išnagrinėjo: - 20 apeliacijų dėl prekių ženklų (5 atvejais pilnai ar iš dalies pakeičiant eksperto sprendimą). -16 prašymų dėl prekių ženklų registracijos pripažinimo negaliojančia ar panaikinimo (pagal naujas 2019 m. įsigaliojusias Prekių ženklų įstatymo nuostatas); - 107 protestus dėl prekių ženklų.

Teismui buvo apskūsti tik 8 Apeliacinio skyriaus sprendimai (2019 m. - 5) ir tik 2 iš jų teismo sprendimu buvo pakeisti (2019 m. - 1).

Atsižvelgiant į tai konstatuotina, kad aukštesnės instancijos pakeistų VPB Apeliacinio skyriaus priimtų sprendimų skaičius yra ypatingai mažas; ypač turint omenyje, kad prekių ženklų ir kitų pramoninės nuosavybės objektų vertinimas yra sudėtinga ir subjektyvių aspektų turinti procedūra. Remiantis šiais objektyviais duomenimis darytina išvada, kad VPB Apeliacinio skyriaus sprendimai yra pagrįsti ir kokybiški.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad

- VPB Apeliacinis skyrius veikia pagal aiškius įstatymuose nustatytus pagrindus;
- VPB Apeliacinio skyriaus vykdomos procedūros yra aiškiai ir detalai reglamentuotos;
- VPB Apeliacinio skyriaus sprendimai, susiję su pramoninės nuosavybės objektų registravimu, priimami kolegialiai;
- Iš esmės užtikrinama, kad VPB Apeliacinio skyriaus sprendimai būtų priimami nešališkai;
- Teismui apskundžiama ir pakeičiama labai mažai VPB Apeliacinio skyriaus sprendimų;
- Nėra gauta skundų ar bet kokios kitos informacijos apie galimas korupcijos apraiškas VPB sprendžiant ginčus ikiteismine tvarka.

Įvertinus VPB veiklos sritį „Ginčų sprendimas VPB Apeliaciniame skyriuje“, šioje srityje didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė nenustatyta.

Teisės ir tarptautinių reikalų skyriaus vedėja

Dovilė Tebelškytė